

«Arv og kjærlighet».

Om å bytte og å halde på etternamnet for norske menn i heterofile forhold

Line Førre Grønstad

Fagleg leiar for Skeivt arkiv, Universitetsbiblioteket i Bergen
line.gronstad@uib.no

Abstract

In many Western cultures, a shared surname symbolises unity within the nuclear family. In heterosexual couples, choices of surname often confirm a gendered hierarchy, as men usually keep their name and give it to their wife and children. In Norway, 13 % of the men break with this patronymic custom, and take the last name of their wife as a new surname or as a new middle name, hyphenate their names, or make new names. This means that 87 % of the men, compared to 41 % of the women, keep their names unchanged. In the article I show that surnames are filled with meanings connected to the creation and strengthening of the nuclear family. When men's choices break with tradition, norms of family making and continuity of male lineage becomes visible. Women are often faced with the need to choose between name sharing with the birth family or with the nuclear family. It can be interpreted as part of women's emotional labour. The stories from men who change names, indicate that some men share the emotional labour.

Keywords:

- names
- men
- couples
- family
- gender

Introduksjon

I Noreg endrar mange etternamnet ein eller fleire gonger i løpet av livet. Valet blir oftast gjort i eit parforhold. 13 % av mennene og 59 % av kvinnene som giftar seg, endrar på namnerekka si ved å ta partnar sitt etternamn som nytt etternamn eller som mellomnamn, ved å slå saman etternamna med bindestrek eller ved å lage heilt nye etternamn (Grønstad 2020: xx). I denne artikkelen undersøker eg korleis etternamn bidrar til skaping av kjernefamilien med opphavsfamilien som kon-

tekst. Denne konteksten blir ekstra tydeleg når det er menn og ikkje kvinner som endrar namn. Det er dermed menn sine forteljingar om etternamn og namneval eg tar for meg. Føremålet med artikkelen er å svare på følgande spørsmål: Korleis spelar etternamna inn i skapinga av kjernefamilien for norske majoritetsmenn i heterofile forhold? Korleis forstår dei relasjonar mellom seg sjølv, etternamnet og opphavsfamilien? Kva skjer når forventingar og ønsker frå opphavsfamilien og kjernefamilien ikkje høver saman?

Materialet til artikkelen er samla inn gjennom to spørjelister og tre intervju. Den fyrste spørjelista vart sendt ut gjennom Norsk etnologisk gransking (NEG) i 2014, og heiter *Særemne 64 Etternamn*. Av om lag 450 svar, kom totalt 101 frå menn.¹ Det er svara frå mennene eg nyttar her. 99 av mennene skildra at dei sjølv heldt på eller såg for seg å halde på det opphavlege etternamnet i parforhold, medan to gjorde namneendringar. Ein mann skildra namneendring i samband med at han skifta kjønn til mann. Han er her inkludert blant dei 99. I tillegg sendte eg i 2016 ut ei spørjeliste spesielt retta til menn som endra etternamn i parforhold med kvinner. Denne gav 60 svar, rekruttert via avisartiklar, Facebook og eige nettverk. Tre menn som endra etternamn intervjuja eg, to av desse hadde på førehand svara på den andre spørjelista.² Dei valte eg basert på innhaldet i forteljninga dei delte som eg ønskte å høyre meir om. Eg gjennomførte ein tematisk analyse (jf. Braun og Clark 2006) av det samla materialet. Denne viste at tradisjonar og samband mellom fortid, samtid og framtid, kjønnslikestilling, og tilhøvet mellom individ og namn var sentrale tema. Men overordna, og gjennomgåande blant mennene, var tilknytning til familien. Det gjaldt både kjernefamilien dei skapa sjølv, og opphavsfamilien dei kom frå, og det er tilhøvet mellom namn og familie eg tar for meg vidare.

Bruken av mannen sitt oppvekstnamn som namn på kjernefamilien på 1900-talet og framover, har blitt oppfatta som eit

teikn på fellesskap, trass den relativt korte perioden dette har vore norsk skikk. Bruken av mannen sitt etternamn i ekteskap, vaks fram i dei øvre klassene i samfunnet utover på 1800-talet. I 1923 kom den fyrste norske namnelova, som for det fyrste gav pålegg om bruk av faste etternamn, og for det andre gav pålegg om at kvinner og barn skulle ha mannen sitt etternamn. Vidare tok lova frå menn høve til å ta kona sitt etternamn. Fram til då var det vanlegaste praksisen å ha fornamn, og bruke faren sitt fornamn med -son eller dotter-ending og gardsnamnet som tilleggsnamn ved behov (sjå meir om namnelovene mellom 1923 og 2003 i Grønstad 2022).

Den tette tilknytninga mellom namn og familie har blitt stadfesta i anna forskning både i Noreg og andre land med liknande namneskikkar. Denne forskinga har vore sentrert rundt kvinners val, og viser korleis kvinner i namnevalet kan bli dratt mellom kjernefamilien og opphavsfamilien (Ellingsæter 2022:10, Fjellhaug 1998, Grønstad 2015:269, Kline, Stafford og Miklosovic 1996:609, Thørnblad 2003:77). Namnevalet blir skildra som eit dilemma, der kvinner kan ha same namn gjennom livet, eller heite det same som ektefelle og barn (Ellingsæter 2022:10, Grønstad 2015:270). Både menn og kvinner har gjerne tatt det for gitt at menn held på oppvekstnamnet, og at barna får etternamnet til faren (Ellingsæter 2022:10, Wiik 2005).

Det finst lite forskning på menn og etternamnsval i parforhold. Det kan henge

---

1. Skilnaden på talet på menn samanlikna med talet på kvinner som svara på spørjelistene, kan sjåast i samband med ein generell tendens til at fleire kvinner svarer på slike undersøkingar (Hagström og Marander-Eklund 2005:13). Vidare kan det tenkast at dette reflekterer temaet, som kan ha blitt opplevd som meir relevant for kvinner.

2. Sitat frå NEG blir vist til med fødselsår og dei unike aksjesjonsnummera. Sitat frå tilleggsspørjelista er markert med etternamn, fødselsår og sidetal i eit dokument der alle dei 60 mennene sine svar er samla. I det same dokumentet finst også dei transkriberte intervjuja, som blir referert til på same måte som tilleggsspørjelista.

saman med at dei aller fleste menn held på oppvekstnamnet sitt gjennom livet, og dermed opplever namnefellesskap både med opphavsfamilien og kjernefamilien (Noack og Wiik 2005, 2008, Grønstad 2020:23–24). Vidare at namnekontinuitet gjennom livet, altså det menn oftast opplever, har oppnådd ein sjølvstøtt posisjon. Dermed er det kvinners val og valmoglegheter som skil seg ut, og som dermed blir opplevd som relevant for forskning.

Materialet eg undersøker er forteljingar delt av individ kategorisert som norske menn tilhøyrande ei brei middelklasse. Dei er fødd mellom 1920-talet og 1980-talet, og gifta seg mellom 1950-talet og 2017. Mennene som endra namn, hørde jamt over til dei yngre generasjonane, men inkluderer ekteskap inngått så langt tilbake som 1978, då dette enno måtte søkast spesielt om. Parforholda som blir skildra er med kvinner.

Desse personane kan plasserast i majoritetsposisjonar innanfor kategoriar som kjønn, seksualitet, klasse, etnisitet og nasjonalitet i Noreg. Føremålet er å vise diversitet blant desse innanfor majoritetsgruppa, og seie noko om grensene for handlingsrommet deira. Når desse mennene handlar på tvers av kjønna forventingar, kan det vere med på å utvide rommet også for andre individ.

Eg støtter meg mellom anna på antropologisk slektskapsforskning, der familien blir forstått som relasjonar som regulerer rettar og pliktar mellom individ, til dømes knytt til eigedom og etternamn (i tråd med t.d. Murdock 1949:15; Needham 2013 [1971]:3f). Gjennom opphavsfamilien blir ein knytt til andre individ via avstamming. Avstamminga kan skje via mannsledd, kvinneledd, eller begge (Murdock 1949:15). I Noreg blir slekta rekna gjennom begge ledd, men som den patronymiske

namnepraksisen tilseier, blir den mannlige linja favorisert (Eriksen og Frøshaug 1998:120).

Kjernefamilien har gjerne blitt oppfatta som ein mann, ei kvinne, og deira felles barn (jf. Murdock 1949:1; Radcliffe-Brown 1941:2). Definisjonen står framleis ved lag som det mange ser for seg når dei tenker på kva ein familie er. Mange lever i kjernefamiliar (Hagström 1999:81), anten som gift eller som sambuarar. Dei fleste barn blir fødd og veks opp i toforeldrefamiliar, medan om lag kvart tredje barn vil leve i familie med berre ein vaksen ein eller fleire gonger i livet (Brandt og Moxnes 1996:7). Kjernefamiliar kan også variere. Til dømes kan genetisk og sosialt foreldreskap forhandlast om og definerast på ulike måtar (Fjell 2003). Vidare skil mange seg frå den tokjønna kjernefamilien ved til dømes å leve saman med nokon tilhøyrande same kjønnskategori, eller ved å bu aleine (jf. Hellesund 2011; Roseneil et al. 2020).

Familien som regulator for rettar og plikter viser til stabilitet utanfor dei enkelte individa som inngår som binde-middel i kjernefamilien. Det kan dermed stå i eit spenningsforhold til idear om reine relasjonar som definert av sosiologen Anthony Giddens:

[P]ure relationship [...] refers to a situation where a social relation is entered into for its own sake, for what can be derived by each person from a sustained association with another; and which is continued only in so far as it is thought by both parties to deliver enough satisfactions for each individual to stay within it (1992:58).

Grunnlaget for å inngå i, og halde fram med, denne relasjonen ligg hos individa,

ikkje i utanforliggende faktorar. I parforholdet kan det seiast at dette handlar om idealet om romantisk kjærleik. Den romantiske kjærleiken som grunnlag for kjernefamilien og parforholdet har røter til 1800-talets borgarlege familieideal. Der det før handla om arv, forholdet mellom slekter, eller høve til å sørge for livets opphald, skulle parforholdet no vere basert på kjærleiken mellom dei to. Kjærleikseskapskapet kan slik seiast å fortrenge pliktetskapet.

Etternamnsval for mennene rører seg i landskapet mellom desse to forståingane av relasjonar: Den eine der det følgjer med plikter og rettar, særleg synleg i diskusjonar rundt forholdet mellom etternamnet og opphavsfamilien, og den andre der relasjonen mellom dei to i parforholdet varer så lenge dei to sjølve ønsker det.

Den fyrste delen av artikkelen handlar om namnevalet og opphavsfamilien til mennene. Den andre tar for seg korleis mennene skildrar etternamnet si rolle i kjernefamilien. I den siste tar eg opp forholdet mellom kjernefamilien og opphavsfamilien.

Etternamn frå forfedrane

Måten å tenke slektskap og slektslinjer på er historisk og geografisk situert. Då den fyrste namnelova kom i 1923, var ikkje etternamn noko som skulle tene enkeltindividet. Det skulle skape orden og fungere som middel til å avgrense slektene. Hundre år seinare har etternamna blitt del av måten individa forstår seg sjølv på, ikkje minst gjennom å symbolisere tilhørsle til opphavsfamilien. Både norske og amerikanske forskarar har vist at for kvinner som heldt på oppvekstnamnet, var tilknyttinga til opphavsfamilien ein viktig del av identitetskjenninga. Mange ønskte å halde på etternamnet frå slekta si (Fjell-

haug 1998:81; Kline, Stafford og Miklosovic 1996:609; Laskowski 2010:81f). Det same var tilfelle hos mange av mennene som heldt på oppvekstnamnet i undersøkinga mi. Ein av mennene skildra ein historisk bevisstheit om eiga slekt knytt opp mot etternamnet slik:

Navnet er et sterkt identitetsmerke, og jeg vokste opp i en ætt som har hatt sterke tradisjoner. Min farfar var opp-tatt av slektshistorie [...] og jeg har fortsatt det arbeidet han begynte. Så langt har jeg funnet direkte aner som brukte efternavnet [...] mitt omkring midten av 1700-tallet (NEG43875 fødd 1954).

Koplinga mellom identitet og slekta som etternamnet viste, var viktig. Såleis kunne det å gje opp oppvekstnamnet nærast vere det same som å kvitte seg med familietilknyttingar (jf. også Fowler og Fuehrer 1997:319; Grønstad 2015:272). Samanhengen å sjå seg sjølv i vart endra.

Ein annan mann skildra situasjonen då han gifta seg på 1960-talet. Kona bytte utan å murre. Sjølv var han:

veldig glad for at eg slapp å byte namn. Det ville vere å gi vekk noko av meg sjølv, tape meg sjølv på eit vis. Mest som ein amputasjon. Eg kjende meg stolt av namnet. Det 'flagga' ei stor og god og ressurssterk slekt. Eg tenkte visst lite på at mor mi sitt jentenamn hadde gått 'fløyten' då ho gifta seg, og at hennar slekt var like god og ressurssterk (NEG44481 fødd 1938).

Å endre etternamnet ville vere det same som å fjerne koplinga til slekta, altså frå farssida. Namnet hang saman med slektslinja namnet kom frå, og han reflekterte

over at det var faren sitt oppvekstnamn og ikkje mora sitt som vart hans etternamn. Han reflekterte i mindre grad over at kona i si tid tok hans etternamn, eller at hennar namn, som mora hans sitt, gjekk «fløyten». Kunne det hende hennar slekt var mindre «stor og god»? Det peikar på korleis slektskapa blir gjort gjennom til dømes inkludering og ekskludering ved hjelp av etternamn, men også at namna bidrar til ei hierarkisk ordning av slekter.

Ifølgje ein av mennene bytta faren hans til etternamnet som mannen no bar, rett før mannen vart fødd. Farfaren hans hadde fått fleire barn i Noreg før han flytta tilbake til Sverige. Faren vaks opp med mor og ein stefar. Mannen haldt fram med: «Min far var i trettiårene da han fant ut om sin virkelige far, og etter noe leting fant han fram til resten av familien, i Sverige. Da skiftet han etternavn til farens etternavn» (NEG43981 fødd 1954). Bruken av ordet «virkelige», viser til ei forståing av kva som inngår i å vere far, der det biologiske spelar inn, og at det er knytt til namnet. Etternamnet koplar han til faren og den biologiske familien på farssida.

Ein annan fortalde at han sjølv bytte så snart han kunne. Gjennom oppveksten hadde han hatt etternamnet til mora, så etternamnet til ein stefar: «Min biologiske far har jeg aldri sett, for han ble torpedert under krigen. Jeg følte at jeg ville minnes ham ved å ta hans etternavn» (NEG43942 fødd 1939). Namnet til faren var verd å føre vidare og ein samanheng å sjå seg sjølv i, sjølv om han ikkje hadde vakse opp med faren eller slekta til faren. Måten faren døydde på, fungerte gjerne som ytterlegare motivasjon for å endre etternamnet som ung vaksen. At han hadde mora sitt etternamn i barndommen, tyder på at foreldra hans ikkje var gift, med dei

moglege vanskane det kan ha ført med seg, både for han og henne.

Fleire av mennene skildra korleis etternamnet markerte tilknyttinga til enkeltindivid i foreldregenerasjonen eller blant besteforeldra. Eit biologisk slektsforhold vart her supplert med eit sosialt slektsforhold. Desse mennene var yngre enn mennene som fokuserte på slekta som heilskap. Det var deira eiga levetid og personlege erfaringar som spela inn, snarare enn dei lange slektslinjene. Ein yngre mann formulerte seg slik:

Jeg har aldri byttet etternavn, men jeg har tatt et ekstra mellomnavn som er et patronymikon. Dette fordi jeg har en sterk tilknytning til min far og hans slekt. Mamma tok også et ekstra mellomnavn av samme grunn, en sterk tilknytning til sin mormor, og derfor tok [hun] hennes slektsnavn. Mammans mellomnavn ble også gitt meg når jeg ble født i tillegg til pappas etternavn. Dermed kan man vel si at navngivningen både kommer av vanlig nedarving, men også er påvirket av hvilke personer som har vært sentrale i livene våre. Derfor ville jeg heller ikke byttet navn ved et eventuelt giftermål fordi navnene er et resultat av arv og kjærlighet (NEG44213 fødd 1991).

Denne mannen hadde ikkje sjølv vore i ein situasjon der han vurderte oppvekstnamnet opp mot kva ein ny kjernefamilie kunne heite, men han hadde fleire namn av etternamnstypen. Faren sitt etternamn vart tatt for gitt. Dei andre namna kom i tillegg, og det var bruken av dei som vart forklart. For han var alle namna viktige. Dei viste til konkrete personar han hadde positive relasjonar til og gode kjensler for. Endring av namn var for han difor ikkje aktuelt.

Etternamna kunne vise relasjonar til nær slekt, og dei kunne knytast til opphav hos konkrete personar eller stader. Slik hadde namna ei byrjing. Dei kunne også ha ein slutt. Kunnskap om opphavet og tidlegare namneberarar gav etternamna verdi. Vissa om at det var få som kunne bere etternamnet i framtida, kunne påverke val av etternamn. Nokre av mennene som endra namn, kunne skildre det som meir «naturleg» å vidareføre kona sitt oppvekstnamn fordi det var meir «verneverdig» eller «freda». Bruken av slike omgrep i svara til spørjelistene, gir namna i seg sjølv verdi. Til liks med eldre bygg eller handverkstradisjonar, fordra det bevaring i form av vidareføring gjennom etternamnsendring i ekteskap. Slik vidareføring kunne sjåast som eit ansvar for menn, også om det gjaldt kvinna sitt etternamn. Å velje det sjeldnaste etternamnet, særleg om det var i ferd med å gå ut av bruk, var for mange eit verdig val.

Mange av mennene skildra bruken av eige eller kona sitt oppvekstnamn som naudsynt fordi det og dermed slektsgreina, kunne døyt ut. Det gjaldt uavhengig av om det fanst andre slekter som brukte namnet. Fleire av mennene som tok etternamnet til kona, eller på andre vis inkluderte det i namnerekka si, gjorde det for å føre namnet hennar vidare til neste generasjon. Desse mennene var fødd så tidleg som 1958 og så seint som 1986, og gifta seg på 1980-talet og utover på 2000- og 2010-talet. Mangelen på søner og brør gjorde etternamna truga. Eit mottiltak var å velje det sjeldnaste etternamnet.

Ideen om at slekter døyr ut dersom det ikkje er menn til å føre etternamnet vidare, finst også i andre land. Døme på land nemnt i forskingslitteraturen, er Storbritannia (Carter og Duncan 2018:128; Lassiter 1983:76), Sverige (Entzenberg

2004:40), USA (Frantina 2009) og Kina (Qi 2018). Dette kunne til dømes løysast ved at eldste dotter fører vidare etternamnet der det ikkje fanst søner som ei kanadisk avis har rapportert om (Sinnema 2003). Ei anna løysing kunne vere å nytte mora sitt etternamn om ho var viktigare eller mektigare enn faren, eller for ein mann å adoptere svigersonen der det ikkje var søner til å føre namnet vidare (Alford 1988:56). Slike praksisar bidreg til å halde menn sine etternamn ved like ved at kvinner gir sitt etternamn vidare i eigenskap av å vere dotter av ein mann. Sosiolegen Xiaoying Qi kallar det for «veiled patriarchy» i sin studie av kinesiske familiar der barn har fått mora sitt etternamn (2018:1004). Kinesiske kvinner endrar vanlegvis ikkje namn i ekteskap, medan barna får farsnamnet. Kvinner sine oppvekstnamn hørte til faren hennar, ikkje til kvinna sjølv. Bruken av mora sitt namn på barna handlar om faren hennar og mannslinja han representerer, ikkje henne (sjå også Keels 2011:106ff).

Når menn endra etternamn braut det gjerne med forventingar. Mange menn skildra ulike reaksjonar på at dei endra etternamn. Særleg ein form for reaksjon hadde med opphavsfamilien å gjere. Forventingar om ein viss type samanheng mellom mannleg etternamnsendring og tilhøvet til opphavsfamilien vart eg fyrst merksam på i eit forskingsintervju eg gjennomførte tidleg i arbeidet med tematikken. Mannen eg intervjuar hadde bytta namn då han vart far, halvanna år tidlegare. Han fortalde om ein kollega som hørte det nye etternamnet for fyrste gong. Då kollegaen fekk vite at endringa skjedde som følgje av auke i familien, skal vedkommande ha svara: «Åh, det var godt å høyre, for eg trudde du hadde vore i eit eller anna stygt brot [med opphavs-

familien] eller noko sånt'» (fødd 1974: 100). Kollegaen «hadde liksom tenkt at 'han har bytt namn, då har det skjedd noko'» (ibid.). Når ein mann endra etternamn, kunne kollegaen tolke dette som eit teikn på ein konflikt mellom han og opphavsfamilien hans. Sjølv hadde ikkje han sett for seg dette som ei mogleg tolking, men han reflekterte likevel rundt etternamnsvalet i lys av forholdet til opphavsfamilien. Foreldra hans hadde ikkje gitt uttrykk for negative kjensler rundt namnevalet hans, men:

Eg hadde ein episode her om dagen, fordi det var snakk om å ta bilde av [faren min] og meg og sonen vår, då, så det blei tre generasjonar. Og så sa eg... [...] 'Kva skal du kalle det bildet, då? Skal du kalle det berre tre generasjonar, eller skal du kalle det tre generasjonar [Oppvekstnamn] i anførselsteikn?' Så sa han 'nei, nei', han skulle kalle det tre generasjonar, då, ja. Det hadde vore naturleg å kalle det 'tre generasjonar [Oppvekstnamn]'. Det mistar på ein måte ein faktor å ta eit sånt bilde. Men det blir ikkje dårleg stemning, det gjer ikkje det (ibid.:90).

Han hadde eit godt og nært forhold til opphavsfamilien. Skildringane hans tyda på at han sjølv kjende på ein liten ambivalens knytt til at faren, han sjølv og sonen ikkje delte etternamn, sidan det var han som nemnde tittelen på fotografiet. Å ta eit slikt bilde var med på å skape samanheng mellom dei tre generasjonane som, barnet, han sjølv og faren var del av.

Fotografi av fleire generasjonar saman er ikkje uvanlege, som eksempelet frå fotoalbumet til min eiga mormor viser. Sleen var oppvekstnamnet til morfaren min og mora mi, og vart mellomnamnet

hennar då ho gifta seg. Oldemora mi hadde her gifta seg til eit anna etternamn, og brukte ikkje Sleen-namnet i det heile tatt. Sleen fungerte som nemning på samanhengen mellom dei fire personane på biletet sjølv om det på dette tidspunktet berre var ein av dei fire, mannen, som hadde dette som etternamn.

Der reaksjonar frå opphavsfamilien kom fram i forteljningane, var der etternamnsendringa førte til, eller eskalerte konflikhtar. Skildringane av moglege konflikhtar set på spissen noko av det som står på spel når menn endrar etternamn. Det uvanlege ved mannleg etternamnsendring gjer at det fungerer som ei kommunikativ handling i større grad enn det kvinner sine etternamnsendringar kunne gjere. Det erfarte også språkvitar Trine Sand Bakken i si undersøking av namnebyte. Dei norske mennene la vekt på at det ikkje låg noko ønske om distansering til grunn for endringa (2002:170f). Konflikhtar gjorde ideen om kontinuiteten til menn sin etternamn synleg. Ein av mennene tok kona sitt etternamn, med oppvekstnamnet hans som felles mellomnamn for begge to:

«Fire generasjonar Sleen». Dette er frå 1980 (Privat).

[Foreldra mine var] ganske overraska og heilt uforståande til at eg kunne tenkje å gjere noko sånt. [E]g har fått sterke reaksjonar frå mine foreldre etter at eg gjorde valet. Faren min meiner eg var feig [som] gjorde valet utan å ha godkjenning av han. Så han har eg ingen kontakt med. Dette er vanskelig å forklare enkelt, det har vært mange diskusjonar og det har vore eit lite trivelig miljø mellom oss og mine foreldre (fødd rundt 1980:173).

Han greia nærare ut om reaksjonane til foreldra i eit intervju. Han var odelsgut og arving til ein gard utan drift. Eg spurte han:

Så du tenker om namnet ditt at det er knytt til den odelsstatusen og den garden, eller var det andre grunnar som gjorde at du synst det var viktig å snakke med foreldra dine om namnet? - Altså, det var vel heller motsett, at foreldra mine meinte at eg burde gått gjennom dei før valet blei tatt, ja at ... Dei meiner at ... dei sit på den ... ehm ... meining at ... No uttalar eg meg på deira vegne, sant? Men ... deira reaksjon gjekk på at ikkje dei har vore meir inkludert ... involvert i valet vårt som eit ektepar [ja] på grunn av at dei meiner at eg [...] ikkje heidra namnet nok (ibid.:177).

Etternamnsendringa hans gjorde at forholdet mellom han og foreldra, særleg faren, vart svært kjøleg. Han hadde namnet til garden både han og faren vaks opp på, som etternamn. Det slo han saman med kona sitt uvanlege oppvekstnamn. For faren høyrde staden og etternamnet saman. Namnerekka og mannsrekka høyrde saman. Dermed vart det mennene,

både far og sin, sine oppgåver å sørgje for at etternamnet vart ført vidare på rett vis. Etternamnet frå slekta blir dermed ein form for rett (Needham 2013:3f), men også ein form for plikt. Ved å ha rett til å bere eit etternamn, og slik vise slektskap med andre med same etternamnet, har ein også som mann plikt til å bere etternamnet, og føre det vidare. Å bryte med plikta kan oppfattast som noko tydingsfullt. Brot med den patronymiske kontinuiteten var dermed mogleg å forstå som ei avvising av opphavsslekta.

Årsakssamanhengar mellom tilhøve til opphavsfamilien og etternamnsendringa kunne i nokre tilfelle vere indirekte. Ein av mennene tolka i etterkant si eiga etternamnsendring som eit opprør mot foreldra si skilsmisse då han var seks år (fødd 1976:133). Det å kunne ta opp etternamnet til vurdering, aktualiserte minner knytt til namnet, assosiasjonar til opphavsfamilien og ideal for kjernefamilien. Sjølv om endring av etternamn ikkje handla om å kvitte seg med band til opphavsfamilien, kan eksistensen av usemje og konflikt minske kjensla av plikt til å føre oppvekstnamnet vidare.

Familiane desse mennene vaks opp i reagerte på etternamnsendringa deira. Anten forsterka det eksisterande usemjer, eller så kunne det fungere som utløysande faktor. Også svenske mannlege etternamnsbytarar kunne få negative reaksjonar frå opphavsslekta basert på forventingar om mannleg namnekontinuitet. Den svenske namnegranskaren Sonja Entzenberg har bemerkta: «Att det speciellt är männen som drar till sig uppmärksamheten är inte konstigt, eftersom de som manliga företrädare bryter mot en av manlighetens symboler, nämligen det självklara att föra efternamnet vidare till kommande generationer» (2004:41).

Det var få, om nokon av mennene som opplevde motstand etter å ha endra etternamn, som uttrykte at motstanden og merksemda gjorde at dei angra på etternamnsendringa si. Det som var viktigare enn reaksjonar frå omgjevnadane, var familiekjensla kopla til kjernefamilien og partnaren.

Kjernefamilien med felles etternamn

Fellesskap i kjernefamilien var den viktigaste grunnen mennene hadde til å endre etternamn. Som anna forskning har vist, har dei det til felles med kvinner som endra etternamn (Boxer og Gritsenko 2005:3; Fjellhaug 1998:83; Grønstad 2015:268; Keels og Powers 2013:304; Twenge 1997:425). Fram til 1979 fekk kvinner automatisk etternamnet til ektemannen. Då handla det om plikt, ikkje om sjølv å forplikte seg til å oppretthalde relasjonen mellom dei to. Fleire av mennene tok i spørjelistesvara sine det for gitt at ektepar deler etternamn. Dette gjaldt ikkje minst mange av mennene som sjølve heldt på oppvekstnamnet, både dei som gifta seg før og etter endringa i namnelova i 1979.

Idealet som menn og kvinner delte om felles etternamn i kjernefamilien, kombinert med forventning om at menn held på oppvekstnamnet, har vore grunnleggande for alternativa kvinner har hatt. Det gjer det relevant å undersøke menn sine val. Ein mann som kan stå som eksempel, skreiv: «I min lille familie har min hustru tatt mitt etternavn ved inngåelse av giftermålet. Mine barn bærer videre mitt etternavn» (NEG43971 fødd 1937). Sjølv om han høyrer til ein generasjon der menn var pålagde å halde på oppvekstnamnet, er ikkje denne måten å skildre etternamnet i kjernefamilien unik for den. Deling av etternamn handla ikkje om å forplikte seg til forholdet, men om å bruke mannen sitt etternamn og å føre det vidare.

Tidlegare betydde vigselen at ein kunne flytte saman og starte ein ny kjernefamilie, men etter at paragrafen som forbaud sambuarskap vart oppheva i Noreg i 1972, har det vore mogleg å bu saman lovleg utan å gifte seg. Endring av namn kunne handle om å markere vigselen som noko eige utover samlivet i sambuarskapet. Ein kar som tok kona sitt namn då dei gifta seg i 2005, gjorde det fordi han «synes det er et fint symbol å ta samme etternavn. Da kona og jeg flyttet sammen, var det fordi det var praktisk, vi sparte husleie, og da vi så skulle gifte oss ønsket vi å markere det litt» (fødd 1980:159).

Det låg noko forpliktande i namneendringa, som ein av dei andre mennene som bytte namn skildra det: «Det ligger litt satsing på forholdet også i et navnebytte. For meg så er det en større forpliktelse i det overfor min kone enn løftet i kirken» (fødd 1962:35). Namneendringa var både ei symbolsk styrking av vigslingsritualet og ei sjølvstendig handling. I det låg eit løfte om framhald og varigheit, og felles etternamn bekrefta kjenslene overfor den andre i forholdet.

Giddens sine reine relasjonar er basert på kjensler for kvarandre som stadig må bekreftast. Relasjonane må slik sett *gjerrast*. Deling av namn er ein måte å gjere kjærleiksrelasjonen på. Det kan vidare seiast at: «[k]jærlighetsekteskapet er det *risikable* ekteskapet» (Beck 1997:140, kursiv i original). Bruken av felles etternamn kan spele inn som ein måte å redusere denne risikoen på ved å etablere band som knyt individa saman. Slike band gir ei kjensle av at deltakarane lovar seg til kvarandre på måtar som ikkje lett kan brytast. Ein av mennene skildra bruken av same etternamn som ein måte å markere «kjærlighetsunionen vi skulle inngå» (fødd 1975:112). Å dele etternamn knyter ein

saman gjennom at den enkelte er villig til å endre seg. Ved felles etternamn, bind mennene seg til relasjonen og partnaren på ein synleg måte:

To generate commitment and develop a shared history, an individual must give of herself to the other. That is, she must provide, in word and deed, some kind of guarantee to the other that the relationship can be sustained for an indefinite period (Giddens 1992:137).

Frivillig namneendring inngår i dette. Intimiteten i den tette relasjonen i parforholdet, skildrar Giddens som dels definert av rettar og plikter (1992:190). Den reine relasjonen inkluderer mellom anna juridiske rettigheter, som retten til å halde på eller endre etternamn. Det inneber gjensidigheit, og felles ansvar for at begge får oppfylt rettane sine (ibid.:191). Eit slikt forhold fordrar gjensidig anerkjenning og rettferd mellom partane.

Sosiologen Lynn Jamieson kritiserer konseptet om reine relasjonar der paret er bunden saman gjennom kjærleik til kvarandre og kjensler av gjensidig tillit og openheit, utan at andre faktorar eller strukturar støttar opp under parforholdet (1999:477). Dette er eit ideal Jamieson ikkje kjende att i forskingslitteraturen ho analyserer. Tvert om fann ho at energi blir nytta til å skjule eller dekke over manglande likestilling i heterofile forhold. Rettane og pliktene som legg grunnlaget for intimiteten i dei reine relasjonane blir ikkje oppfylt. Likevel krev idealet om likestilling og reine relasjonar at det skal virke som om dei blir det.

Sjølv om forståinga av familien handla om gjensidigheit og fellesskap, har kvinnene vore ansvarlege for å få dette til å gå ihop (Robnett og Leaper 2013:110). Slik

kan ein kanskje seie at kvinner sine refleksjonar rundt kva etternamn familien skal ha kan sjåast som del av det emosjonelle arbeidet kvinner ofte gjer i parforhold. Det inngår i «det tredje skiftet», altså det overordna ansvaret for å organisere familielivet (sjå t.d. Smeby 2017). Menn som endrar etternamn kan såleis sjåast som teikn på at fleire menn tar emosjonelt ansvar i heimen.

Spørsmålet om etternamnsbruk vart tidleg eit tema i forholdet mellom ein mann og ho som seinare vart kona hans. Kona hadde bestemt seg for at ho ønskte å halde på det sjeldne og særprega etternamnet sitt. «Og så pratar ein jo mykje saman når ein er tidleg i forholdet» (fødd rundt 1980:178). Samtalane kunne inngå som del av etableringa av intimitet mellom dei to, og som ein måte å etablere dei som likestilte deltakarar i parforholdet. Giddens skriv at: «Intimacy is above all a matter of emotional communication, with others and with the self, in a context of interpersonal equality» (1992: 130). Dei diskuterte ulike namneløysingar, også å velje eit tredje etternamn som ikkje var hans eller hennar, og diskusjonane vart meir intense og hyppige då barn kom inn i bildet. Namngjeving av barn aktualiserte også her namneendring for dei vaksne.

Denne mannen hadde vore på eit foredrag om norsk etternamnshistorie, og høyrte om ein av dei opphavlege funksjonane til etternamna i namnelova, nemleg å registrere innbyggjarane på ein einsretta måte, og «[d]et er ikkje der ein burde vere forankra, ikkje sant?» (fødd rundt 1980: 183). Pålegg utanfrå om å dele etternamn på visse måtar ut frå registreringsføremål, var noko anna enn å vere saman om å skape kjernefamilien. Føremålet med diskusjonane var «at familien skulle ha felles, at vi skulle ikkje ende opp med at eg hadde

eitt, ho hadde eitt, og ungane hadde begge» (ibid.). Han og kona ønskte at «alle skulle ha eit felles kjernenamn til huset. For det er jo no det er gjeldande. Når ungane flyttar ut igjen, då får jo dei sine partnarar og vel sine konstallasjonar til sin ... det er jo den kjernefamilien som er viktigast» (ibid.). Namnet var noko handfast som batt dei saman, noko konkret dei kunne feste den reine relasjonen til, utover rettane og pliktene i familiefellesskapet. Det var ein måte å namngje huset dei budde i saman.

Dette «huset» hadde både ein fysisk dimensjon og ein temporal dimensjon. Når barna vart store nok til å lage egne familiar, kunne dei sjølve velje egne etternamn. Det var den kjernefamilien som til ei kvar tid blei skapt, den neste generasjonen, som hadde forrang til val av etternamn og kjenslemessig fellesskap, ikkje kjernefamilien ein vaks opp i.

Fellesskapet i kjernefamilien var noko fleire reflekterte rundt. Ein mann som endra etternamn ved vigselen i 2001, var veldig oppteken av kva familien kunne bety:

Familien er samfunnets viktigste institusjon. Det er der de aller fleste av oss tilbringer mest tid i vår oppvekst. Rammene og tryggheten familien skaper er viktig for et barns trygghet, identitet og utvikling. Et felles familienavn (etternavn) er en av de håndfaste tingene, i tillegg til selve huset, som binder en familie sammen og gir tilhørighet og identitet. Når da flere og flere velger å ikke ha felles navn tror jeg det vil kunne skape utfordringer for familiene. Ikke bare for barnas identitet og tilhørighet til familien, men også for foreldrenes enhet og samhold. En av samfunnets største utfordringer i dag,

som koster både mennesker og samfunnet mye, er brutte ekteskap og samliv. Symboleffekten av å ha felles etternavn er en sterk understreking av et ønske om et varig ekteskap og samliv. Samtidig gir det også et signal utad til omgivelsene at 'vi er ett'. Jeg sier ikke med dette at forskjellige etternavn vil være et stort hinder for samholdet i alle forhold og familier. Det finnes nok mange familier og par som på andre måter har en så stor enhet og samhold at forskjellige etternavn ikke demper det forholdet. Likevel vil nok mange ha godt av det styrkede samholdet et felles etternavn gir. Spesielt der familien stiftes av et par som har til intensjon å leve i et livslangt samliv mener jeg det er helt naturlig å ha ett og samme etternavn (fødd 1976:126).

Familien var visse relasjonar mellom individ, som kunne knytast til noko handfast og materielt, som bustaden familien bur i. Den fysiske heimen gjorde at individa var saman, medan etternamnet gjorde at individa kunne snakke om seg sjølv som del av same familien. Å dele etternamn gjorde noko med relasjonen mellom mannen og kvinna, og sikra tryggleik for barna. Etternamnet fungerte som tankefigur for eit fellesskap, og dermed preventivt mot eit brot av dette fellesskapet. Slik kunne det vere eit symbol for relasjonen mellom dei vaksne og barna i familien, mellom dei to vaksne i parforholdet, og ein markør for familien som eining overfor omverda.

Indirekte fungerte felles etternamn for ein del av mennene som signal om ein høgare grad av forplikting overfor partnar og barn. Eit felles etternamn kunne vere del av ei romantisk historie, og fungere som «a potential avenue for controlling

the future, as well as a form of psychological security (in principle) for those whose lives were touched by it» (Giddens 1992:41, parentes i original). Brot med felles etternamn i kjernefamilien, kunne dermed assosierast med brot i kjernefamilien. I dette ligg eit normativt pålegg om at barn burde vekse opp i stabile familiar, og ein måte å gjere familien stabil på, var å sørge for at alle medlemmane delte etternamn. Slik blir bruken av felles etternamn ein måte å gjere familie på (jf. Carter og Duncan 2018:126).

Felles etternamn og bustad fungerte som forsvar mot oppløysing og fragmentering i samfunnet, og mot opplevinga av ei auka pluralisering og individualisering. Då blir familien noko som vernar den enkelte som eit fellesskap å høyre heime i (jamfør bustaden som heim), samstundes som den same fellesskapen i seg sjølv treng vern mot individualisering og oppløysing. Når mennene meinte at felles etternamn var med på å *gjere* familien og slik har praktiske funksjonar, får argumenta ekstra vekt ved at det er dei sjølve som har gjort endringar.

Mellom opphavsfamilien og kjernefamilien

Dei aller fleste endringar av etternamn blir gjort i samanhengar der familien er i sentrum (Sogner et al. 2003:158). Etternamna som blir valt, er namn dei hadde tilknytning til, om det var gjennom ektefellen, foreldra eller andre slektningar (jf. Utne 2012:103). Nokre slo saman oppvekstnamnet med kona sitt, og brukte bindestrek. Slik vart det på nokre måtar til nye etternamn. Det fanst også dei som laga nye namn ved å kombinere element frå dei opphavlege etternamna sine. Dei var likevel basert på, og moglege å kjenne att, som etternamn frå slektene deira. Eit heilt

lausrive namn ville ikkje ha hatt noko historie eller kjensler av fellesskap utover seg sjølv. Ein kar kommenterte dette slik:

[S]å lenge vi er to, så gjer det ingenting om vi berre har kvart vårt namn. Men så har vi jo liksom snakka om det. ‘Skal vi gjere noko med det? Skal vi ... skal vi ta kvarandres, eller skal vi ha eit dobbeltnamn, eller skal vi ... Skal vi lage eit nytt?’, var også ein tanke, ikkje sant? [...] Lage ein kombinasjon og få begge delar. Men eg synst det blei liksom ... Nei, det blei liksom ... Då kunne vi liksom godt ha dobbeltnamn. Okei, du får det med, men det blir veldig sånn... påtatt. Då måtte vi gå for noko heilt anna. [Ja ...] Då kunne vi gått for eit etternamn som ingen hadde, men det gjer jo noko med identiteten igjen, ikkje sant. Det er jo ingen som har noko forhold til det, sånn sett. Så ideen var... Det har vore oppe, og eg tenker ... vel, at eg har ... Eg veit ikkje ... Det er vel eg som har vore mest på dette med at vi skal samlast om eit namn (fødd 1974:93)

Etternamnet var tydeleg kopla til den nye kjernefamilien han har skapt med kona si, men å ta eit heilt nytt namn «gjer noko med identiteten», og «identiteten» i denne samanhengen hang saman med forholdet til namnet. Sidan det var viktig for han at det felles namnet skulle kjennast rett ut for den nye familien, valde han å byte til hennar namn. Det famna om flest behov for han. Det viktigaste var at namnet kjenneteikna medlemmane av kjernefamilien. Det handla heller ikkje om å vise avstand til opphavsfamilien. Likevel meinte han at svigerfamilien «må jo tenke det litt sånn, tenker eg. No har eg tatt deira namn, at ‘han blir jo del av oss på ein annan måte’» (ibid.).

Medan endring av etternamn for kvinner tidlegare har blitt forstått som ein måte å symbolisere medlemskap i mannen si slekt (Alford 1988:157), har tilsvarende medlemskap i kvinna si slekt i liten grad vore viktig hos mennene som bytte etternamn. Ein annan stad har eg vist at det heller ikkje ser ut til å spele inn når yngre norske kvinner har endra namn. Det var kan hende ikkje overraskande med tanke på fokuset på kjernefamilien som noko eige, der slektene ikkje spela ei like stor rolle. Men for nokre av kvinnene som heldt på oppvekstnamnet, kunne det derimot fungere som argument for ikkje å endre etternamn. Fleire av desse kvinnene tolka endring til mannen sitt etternamn som eit val av hans familie, på kostnad av, eller som tillegg til, sin eigen opphavsfamilie (Grønstad 2015:272).

Nokre av mennene, særleg dei som sjølv bytta namn, skilde tydeleg mellom kjernefamilien og opphavsfamilien. Det var ikkje like klart kva ein del av dei andre mennene meinte når dei fortalde om familien. Menn som sjølv har heldt på oppvekstnamnet, delte gjerne namnet med «vår nærmeste familie» (NEG44122 fødd 1951) eller «[m]in familie» (NEG44129 fødd 1948). Ein mann viste til at alle med etternamnet hans «er i slekt, eller inngiftet familie, eller i familie med familien» (NEG44374 fødd 1937). Hos desse mennene er det uklart kva dei sikter til. Er det kjernefamilien der han er far og ektefelle, eller opphavsfamilien der han er son, bror og barnebarn? Dei flyt i eitt, og kan sjåast i samanheng. Denne sjølvsaute uklarheita kan vise til eit privilegium menn har hatt – å sleppe å skilje klart mellom dei to formene for familie – og er såleis symbolsk for heile det patronymiske namnesystemet. Dei to formene for familie var knytt til den same mannen, og den same mann-

lege slektslinja, og dette var ein måte å tenke på som var meir typisk for menn fødd på 1950-talet og tidlegare enn yngre menn.

Ønske om tilknytning til opphavsfamilien i tillegg til kjernefamilien fanst også hos mennene som endra namn, og som ikkje kunne ta namnefellesskap med begge sider for gitt. Mange inkluderte oppvekstnamnet i den nye namnerekka. Det gjorde dei anten ved å ha det som mellomnamn, som etternamn eller som del av eit bindestreksnamn. I dei tidlegare norske undersøkingane, heldt halvparten av dei mannlege bytarane på oppvekstnamnet som mellomnamn, men grunngevingar vart ikkje skildra i litteraturen (Fjellhaug 1998:52; Noack og Wiik 2005:4). Når kvinner heldt på oppvekstnamnet som mellomnamn, har dei gjerne grunngeve det ved at det fungerer som eit kompromiss, som balanserte omsyna til kjernefamilien med omsynet til opphavsfamilien (Entzenberg 2004:42; Fjellhaug 1998:83; Kline, Stafford og Miklosovic 1996:609). Noko av det same kan gjelde mennene som endra etternamn, og som heldt på oppvekstnamnet i ein eller annan form i den nye namnerekka – at dei har hatt eit ønske om å kombinere begge familiane i namnerekka.

Erfaringar frå barndom og ungdomstid kunne påverke korleis mennene tenkte om etternamna som vaksne. Fleire av mennene vaks opp i familiar der skilsmisser gjorde at dei fekk etternamn som ein form for merke frå begge foreldra. Dette kunne gjere at dei sjølv ønskte berre eitt etternamn i sin eigen kjernefamilie. Såleis var avgrensinga av talet på etternamn ein måte å distansere seg frå skilsmisseerfaringane eller måtane opphavsfamilien hadde fungert på.

Eit døme på at erfaring med namn i oppveksten kunne påverke namnevala i

vaksen alder, er ein mann som vaks opp med mor og far og ein storebror. Foreldra heldt på oppvekstnamna, og han og broren fekk begge, men i motsett rekkefølge. Han opplevde det som om foreldra sine etternamnsval handla om «ære og identitet tilknyttet slektsnavnet. For meg kommer ikke æren først» (fødd 1987:217).

Denne mannen ønskte å markere avstand til vala foreldra hadde gjort. Sjølv skulle han ta partnaren sitt oppvekstnamn når han snart skulle gifte seg. Barnet dei venta ville få hans som mellomnamn og mora sitt som etternamn. Han ønskte ikkje å vere del av ein kamp om å vidareføre oppvekstnamnet: «For meg er det viktigere å dele samme navn som mitt barn», skreiv han (ibid.:218).

Ansvar for ønsket om å føre namn vidare, braut med ønske om å heite det same som barna. Denne konflikten har kvinner vore nøyde til å ta omsyn til i eit dilemma forma som valet mellom same etternamn i kjernefamilien eller same etternamn gjennom livet. Spesielt her er det likevel at det var mannen som kjende på konflikten, og som løyste den ved sjølv å endre namn.

Oppsummering

Mange av svara frå mennene handlar om at kjernefamilien bør vere ei eining med felles etternamn. Hos mennene som heldt på oppvekstnamnet, var dette helst mannen sitt. Hos mennene som sjølv endra på etternamnet sitt, kunne det felles etternamnet vere kvinna sitt også. Etternamna vart sett i samanheng med endring av sivilstatus og med kjernefamilien, og det var viktig for mennene å dele etternamn med barna sine. Dette var spesielt uttala i forteljingane frå mennene som sjølv hadde endra etternamnet. Fleire av mennene skildra spenning mellom krava om

namnefellesskap med kjernefamilien og med opphavsfamilien, og ikkje minst deira eigne behov for å ha visse relasjonar til medlemmane i den nye og den opphavlege familien sin. Det kan ha samband med at dei ikkje tok namnefellesskap for gitt, slik mange av mennene som heldt på namnet gjorde.

Når menn endra namn kunne det vere ein måte å setje seg sjølv inn i nye samanhengar. Mennene går frå å ha foreldre til å bli foreldre, frå å høyre til utan å velje sjølv, til sjølve å velje. Dei går frå ei passiv tilhøyrsløse til aktivt å skape tilhøyrsløse med ein valt partner. Dette seier noko om at etternamna, haldningar, mennene og familierelasjonane deira speler saman på komplekse måtar. Her markerte menn sine etternamnsendingar eit tydeleg val om prioritet, fordi alternativet som vart tatt for gitt, hadde vore å ha namnefellesskap med både opphavsfamilien og kjernefamilien. Dei ulike samanhengane mennene er i opnar for ulike forventingar, der forventingane og pliktene til ein vaksen son kunne vere annleis enn forventingane og pliktene til ein ektemann når det gjeld bruk av etternamn.

For nokre av mennene som bytte, var namneendinga del av skapinga av den reine relasjonen med kona. Namneendinga spela ei rolle for identifiseringa som kjernefamilie. Skiljet mellom kjernefamilien og opphavsfamilien blir synleggjort der menn og kvinner handla på uvanlege måtar. Kombinert med ideal om likestilling, har desse namnehandlingane endra seg frå å vere sjølvsagte til å måtte veljast, også for nokre menn. Det seier noko om moglege større endringar i kulturen i forståinga av kjønnslikestilling og tydinga til kjernefamilien og slektene. Ved at nokre menn handlar på tvers av kjønna forventingar, kan det opne for høve til å

forstå etternavnsval på nye måtar også for andre menn og for kvinner.

Kjeldeliste

- Alford, Richard. 1988. *Naming and Identity – A Cross-Cultural Study of Personal Naming Practices*. New Haven: Hraf Press.
- Bakken, Trine Sand. 2002. «Fra Hansen til Figenschau. En undersøkelse av etternavnsendringer i Nord-Norge frå 1996 til 2000.» Hovudoppgåve i nordisk språk, Universitetet i Tromsø.
- Beck, Ulrich. 1997. *Risiko og frihet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Boxer, Diana og Elena Gritsenko. 2005. «Women and Surnames across Cultures: Reconstituting Identity in Marriage.» *Women and Language* 28 (2):1–11.
- Brandt, Berit og Kari Moxnes. 1996. *Familie for tiden. Stabilitet og forandring*. Trondheim: Tano Aschehoug.
- Braun, Virginia og Victoria Clarke. 2006. Using Thematic Analysis in Psychology. I *Qualitative Research in Psychology* 3 (2):77–101.
- Carter, Julia og Simon Duncan. 2018. *Reinventing Couples: Tradition, Agency and Bricolage*. London: Palgrave Macmillan UK, London.
- Davies, Hayley. 2011. «Sharing Surnames: Children, Family and Kinship.» *Sociology* 45 (4):554–569.
- Duncan, Simon, Anne-Lise Ellingsæter og Julia Carter. 2019. «Understanding Tradition: Marital Change in Britain and Norway.» *Sociological Research Online*:1–18.
- Entzenberg, Sonja. 2004. «Gemensamt etternavn eller var sitt? En studie över gifta Uppsalapars efternavnsval.» *Namn. Hylningstidsskrift til Eva Brylladen 1 mars 2004*.
- Ellingsæter, Anne Lise. 2022. Resisting or maintaining gender inequality? Wedding traditions among Norwegian millennials. *Acta Sociologica*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00016993221074826>.
- Eriksen, Thomas Hylland og Ole Bernt Frøshaug. 1998. *Små steder – store spørsmål: Innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fjell, Tove Ingebjørg. 2003. «På arvens fang, i den ubrutte linjens favntak? Om donorfamilier og adoptivfamilier og tetting av genetiske og biografiske hull.» *Tidsskrift for kulturforskning* 2(2):47–64.
- Fjellhaug, Marit. 1998. *Hans eller hennes? Valg av slektsnavn ved giftermål*. Hovudoppgåve i nordisk, Universitetet i Oslo.
- Fowler, Rebekah Ileanne og Ann Fuehrer. 1997. «Women's Marital Names: An Interpretive Study of Name Retainers' Concept of Marriage.» *Feminism & Psychology* 7 (3):315–320.
- Frantina, Michael Mahoney. 2009. «A Man's Right to Choose His Surname in Marriage: A Proposal.» *Duke Journal of Gender Law & Policy* 16 (1):155–168.
- Giddens, Anthony. 1992. *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Oxford: Polity Press.
- Grønstad, Line Førre. 2015. «Val av etternavn i 2014.» *Tidsskrift for kjønnsforskning* 39 (3–4):263–282.
- Grønstad, Line Førre. 2020. «Felleskap og individualitet. Kjønnen etternavnsval blant norske menn i heterofile parforhold.» PhD, Department of Archaeology, History, Cultural Studies and Religion, University in Bergen.
- Grønstad, Line Førre. 2022. «Kva skal

- kvinnu, mannen og barnet heite? Kjønnu namnelover i Noreg frå 1923 til 2003.» *Historisk tidsskrift* 101 (3): 229–244. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ht.101.3.5>
- Hagström, Charlotte. 1999. *Man blir pappa. Föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Lund: Nordic academic press.
- Hagström, Charlotte og Lena Marander-Eklund. 2005. «Att arbeta med frågelistor.» I: *Frågelistan som källa och metod*. Hagström, Charlotte og Lena Marander-Eklund (red.) Lund: Studentlitteratur.
- Hellesund, Tone. 2011. «A4 : en tekst om å ville, og ikke ville være vanlig.» *Tidsskrift for kulturforskning (trykt utg.)*. Vol. 10 (2011)nr. 2–3:50–61.
- Jamieson, Lynn. 1999. «Intimacy Transformed? A Critical Look at the ‘Pure Relationship’.» *Sociology* 33 (3):477–494.
- Keels, Megan M. 2011. «Marital Name Change: A Deeper Understanding of Why Women Choose a Traditional Naming Practice.» Masteroppgåve i sosiologi, East Carolina University.
- Keels, Megan M. og Rebecca S Powers. 2013. «Marital Name Changing: Delving Deeper into Women’s Reasons.» *Advances In Applied Sociology* 3 (7):301–306.
- Kline, Susan L., Laura Stafford og Jill C. Miklosovic. 1996. «Women’s Surnames: Decisions, Interpretations and Associations with Relational Qualities.» *Journal of Social and Personal Relationships* 13 (4):593–617.
- Laskowski, Kara A. 2010. «Women’s Post-Marital Name Retention and the Communication of Identity.» *Names* 58 (2):75–89.
- Lassiter, Mary. 1983. *Our Names, Our Selves. The Meaning of Names in Everyday Life*. London: William Heinemann Ltd.
- Murdock, George Peter. 1949. *Social Structure*. New York: Macmillan.
- Needham, Rodney. 2013[1971]. «Remarks on the Analysis of Kinship and Marriage.» I *Rethinking Kinship and Marriage*, redigert av Rodney Needham, 122–155(1–34). Taylor & Francis Group.
- Noack, Turid og Kenneth Aarskaug Wiik. 2005. «Navnevalg ved giftermål. Likestillingens siste skanse?» *Samfunnsspeilet* (5):2–8. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/200505/ssp.pdf>.
- Noack, Turid og Kenneth Aarskaug Wiik. 2008. «Women’s Choice of Surname Upon Marriage in Norway.» *Journal of Marriage and Family* 70 (2):507–518.
- Qi, Xiaoying. 2018. «Neo-traditional Child Surnaming in Contemporary China: Women’s Rights as Veiled Patriarchy.» *Sociology* 52 (5):1001–1016.
- Radcliffe-Brown, A.R. 1941. «The Study of Kinship Systems.» *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland* 71 (1/2):1–18.
- Robnett, Rachael D. og Campbell Leaper. 2013. «‘Girls Don’t Propose! Ew.’» *Journal of Adolescent Research* 28 (1):96–121.
- Roseneil, Sasha, Isabel Crowhurst, Tone Hellesund, Ana Cristina Santos og Mariya Stoilova. 2020. *The Tenacity of the Couple-Norm. Intimate Citizenship Regimes in a Changing Europe*. London: UCL Press.
- Sinnema, Jodie. 2003. «Husbands by Another Name: Small But Growing Number of Men Take Wife’s Name.»

- Edmonton Journal* 10. juli 2003:B.5.
- Smeby, Kristine Warhuus. 2017. «Likestilling i det tredje skiftet? Heltidsarbeidende småbarnsforeldres praktisering av familieansvar etter 10 uker med fedrekvote.» Doktoravhandling i sosiologi, NTNU.
- Sogner, Sølvi, Kari Telste, Beate Homlong, Hilde Sandvik og Hanne Marie Johansen. 2003. *I gode og vonde dager. Familieliv i Noreg frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Thørnblad, Renee. 2003. «Tradisjonell praksis i moderne samfunn – en analyse av kvinners navnebytte ved ekteskapsinngåelse.» Hovudoppgåve i sosiologi, Universitetet i Tromsø.
- Twenge, Jean M. 1997. «“Mrs. His Name”: Women’s Preferences for Married Names.» *Psychology of Women Quarterly* 21 (3):417–429.
- Utne, Ivar. 2012. «Ti år med den norske navneloven.» *Studia anthroponymica Scandinavica* 30:71–121.
- Wiik, Kenneth Aarskaug. 2005. «Hva skal barnet hete? Det blir gjerne fars etternavn.» *Samfunnsspeilet* 19 (6):2–6.